گوڵبژێرێک لە شیعری جەلالی میرزا کەریم

یاد و یاقووت و نەهەنگ
پرسیار بۆ هاتنی گۆدۆ
ژانی ڕۆژانی هۆنراوە

(جەلالی میرزا کەریم: لە نەوەی خۆی شاعیرێکی بێ بەرانبەر و گرینگە. بەتایەتی لە بەگرێیەندکردنی وێنە پڕمووچڕکەکانی بەئیقاعی بەهێز و ئەفسوونی مۆسیقا، چالاکترین بەهرە و دیاردەی شیعری حەفتایەکانی ئەدەبی کوردییە، کەچی ڕەخنە لە ئاستیدا زۆر بێدەنگە. گەورەترین غەدرلێکراوە لەم لایەنەوە. پێویستە ڕەخنە بەدیدێکی فراوانەوە بگەڕێتەوە سەری و بیدۆزێتەوە.)

موحسین ئاوارە

یاد و یاقووت و نەهەنگ

١

تا دوێنێ بوو
نەورۆزەکەی شاری هیوا
بەهارێکی پڕ لە سوێ بوو
گوڵی وشەی تێدا ئەپروا
***
دەروونی یاد
بێ کڵپە بوو
سینگی وتە
بێ چرپە بوو
ئاسمانی بیر
ڕەشی تێر بوو
چاوی تۆڵە
هێشتا کوێر بوو
***
تا دوێنێ بوو
شاری نووستوو
هەر خامۆش بوو
گۆڕستانی بیرەوەچوو
فەرامۆش بوو
***
ئەشکەوتی چۆڵ
درەختێکی بێ چرۆ بوو
ئاگردانێکی پڕ خوێن و خۆڵ
بێ پشکۆ بوو
***
تا دوێنێ بوو
چەکی خەبات
هێشتا متی ناو سەنگەر بوو
هیوا و ئاوات
هەتاوێکی بێ سێبەر بوو
***
کاروان وێڵ بوو
چاوەڕوانی
پێشەنگێکی قارەمانی
مەرد و قەڵای دوژمن کێڵ بوو

٢

لە ئاسۆی بێ پێکەنیندا
لەگەڵ زەردەی ئاوارەیی
ژەنگی تاڵی خۆرنشیندا
لە ئاسمانی ماتەمیندا
لە دوا چرپەی وشەی وێڵی
ئەستێرەی شەوگاری ژیندا
لێوی خۆری خنکاوی خوێ
کەوتە بزەی ئاورینگ ڕشتن
کاروانەکەی جێماوی ڕێ
کەوتەوە بەستە و ڕۆیشتن
***
لە پرووشەی گەردەلوولدا
لە گێژاوی
ڕەنگ زەرد و هەڵبزڕکاوی
ڕۆژانی ڕەشی ئەیلوولدا
دەنگی ڕاچەنین و هەڵمەت
چەکی بروای دا بە میللەت
***

باخی زەردی ئەیلوولی ڕووت
بە پەڵەی ئاگر و باروت
گوڵاڵەی هیوای شۆڕشی
نەتەوەی کوردی تێدا پشکووت

٣

ئەیلوول هات و ساڵ بەسەرچوو
گڕی کینە و ڕق بێ پشوو
دارستانی
بێ جریوەی کوردستانی
ئەکرد زووخاڵ و ڕەژوو
بەڵام ئەو بڕوایەی وەکو
شالاوی ئاگر و پووش
لە سەنگەردا
لە ئەشکەوتدا
لە هەڵمەتدا
لە پژانی مێشک و سەردا
لە شەونخوونی و ڕابەردا
بەرووی دوژمندا هەڵئەچوو
بەجۆشتر بوو
لەناو نەچوو

٤

ئەی کوردستانی پێشمەرگە
ڕاستە دڵی چیاکانت
چاوی گەشی منداڵانت
ئەمساڵ پڕ شایی و ئاهەنگە
بەڵام قسە هێشتا ڕەنگە
خواست و مەرام
یاقووتێکی شەوچراخی
ناو گەرووی تاری نەهەنگە
ئەیلوولی ١٩٧٠

پرسیار بۆ هاتنی گۆدۆ

١

بۆچی ئەبێ هەموو جارێ
گشت بەهارێ
ساڵ لە دوای ساڵ
(ساڵی خۆڵەمێش و زووخاڵ)
لە سای بەرۆچکەی یادێکدا
(یادێک بێ باڵ)
خۆری تەزیو
بکەین بە سینگی مێژوودا
نەء لەناو گەرووی زامێکدا
(زامێکی تاڵ)
بەستەی ڕزیو
بکەین بە گیانی مردوودا
بۆچی ئەبێ کاسە سەری
شەقکراوی
ژێر ئەرخەوانی بێ بەری
بە خوێن تەڕی
تەمەنی خۆزگەی وێڵ بوومان
لە چەرخی تازەی بیستەمدا
بۆ سێبەری
گیانی زەردەشتی کوژراومان
بۆ ئاوێستای هەڵواسراوی
ناو خۆری ئاڵای سووتاوی

ئاسمانی بێ سەروشوێنمان
بێتە سەما

٢

هاورێکانم
بەهاری ئەم کوردستانە
هێشتا تینووی کانییەکە
نەتەقیوە
دەنگی ژانی ئەم شارانە
چاوەڕێی گۆرانییەکە
هێشتا کاروانی قوربانی
دێڕەکانی
نەچنیوە

٣

هاورێکانم
پرسیارمان هەزار و یەکە
کوردستانمان
چاوەڕوانی گۆدۆیەکە
چاوەڕوانی مەزدەیەکە
چاوەڕوانی گوللەیەکە
سینگی ڕێگای ئاسمانی ون
هەڵتەکێنێ
ڕاستکاتەوە
پەیکەری ڕاستیی سەر و بن

٤

هاورێکانم
هاتنی گۆدۆی هاوڕێمان
بیری ئەوێ
خوێنی ئەوێ
وتە و کرداری نوێی ئەوێ
قوربانی (کاروانی وشەی ڕاچەنیو)ی
ئەمڕۆی ئەوێ
شیکردنەوەی (کلافەیەک ژانی تووڕە)ی
ئێمەی دەوێ
(ڕۆژ ژمێری) سووتێنراوی ئازاری
(پێشمەرگە)ی ئەوێ
هەڵهاتنی
(خۆرێکی یاخیبوو)ی ئەوێ
تۆڵەی زامی
گیڤارانی نوێی
نەک کوردستان
نەک بۆلیڤیا
هەموو جیهان
بەڵکو جیهانی نوێی ئەوێ

نیسانی
١٩٧١

ژانی ڕۆژانی هۆنراوە

هاتووم چەپکێ وشەی ئاگر
لەسەر گۆڕی شیعر دانێم
هاتووم بڵێم
باوە گوڕگوڕ
کوانێ ئاڵا
کوانێ شیعر
***

هاتووم لە ناو شیعرەکانی شێخ ڕەزا دا
یاخیبوونی وشە فێربم
لە ناو جۆگەی هەنیسکی گاورباغیدا
لە خوێن تێربم
هاتووم لەبەر خۆری چلەی
شۆڕیجەدا
لەبەر وشەی
سووتاندنی تاڵ تاڵ شاری ئەگریجەدا
کوێر بم
کوێر بم
نەخێر هاتووم شیعر فێر بم
***
هاتووم لە ناو زەردە خەنەی
تەرمی شەهیدەکانماندا
بۆ پێغەمبەرێک بگەڕێم
لەناو پرسەی
دەنگی تفەنگەکانماندا
بۆ هەڵچوونی خوێنی سەنگەرێ بگەڕێم
لە ناو خورپەی
دڵی ئاهەنگەکانماندا
بۆ هاواری گوللەی ڕابەرێ بگەڕێم
هاتووم
هاتووم
بۆ یەک چرۆی چڵی ئاگر
بۆ دێڕە شیعرێ بگەڕێم
***
ئەی شاری ژان
شاری شیعری گڕی گریان

هاتووم بەدوای کەللەی سەری
شەهیدێکدا وێڵم
ونە
بەدوای کێڵانی خەنجەری
بڕوایەکتدا وێڵم
ونە
بەدوای هەناسەی سواڵکەری
بەرماڵێکتدا وێڵم
ونە
بەدوای گۆڕی بێ چەپەری
دڵدارێکتدا وێڵم
ونە
بەدوای ناوی بێ پەیکەری
شاعیرێکتدا وێڵم
ونە
***
هاتووم هەستم
بدەمە دەست منداڵەکانی ئەم شارە
هاتووم تفەنگی هەڵبەستم
بدەمە دەست پێشمەرگەکانی ئەم شارە
هاتووم شیعرم
لە باخی گڕ تێ بەربووەدا
لە گۆڕستانی زیندوودا
دوا لاپەڕە و دێڕی بدڕم
***
هاتووم بڵێم
شیعر هەستانی شەقامە
هاتووم بڵێم

شیعر تەقینەوەی زامە
شیعر مەرگی پێغەمبەرە
شیعر گۆرانی سەنگەرە
شیعر هەنگاوی بەجەرگی
بەرەو سێدارەی ڕابەرە
شیعر ڕێگا و ئەنجامێکی
بەخوێن تەڕە
***
هاتووم لەناو باخی سینگی خۆزگەتاندا
بست بست تۆوی بۆمبای شۆڕش
دابچێنم
یەک یەک لە مێشک و دڵتاندا
لە گیانتاندا
لە پرسەی بێ گریانتاندا
شەهیدەکانتان هەستێنم
هاتووم دەروازەی گەورەی شار
ڕاوەشێنم
بنەڕێنم هەموو ڕۆژێ
زامی گەلێ سارێژ ئەبێ
بنەڕێنم ئەی بۆچی کورد
بەڵێ ئەی شاری ژان
بەڵێ ئەی بۆچی کورد
ئاڵای هەتاوی کەژاوەی
بووکی ڕزگاری هەڵنەکرد
***
ئەزانن بۆ
چونکە هێشتا
بۆمبای شۆڕش

وا لە مشتدا
چونکە ڕێگا
بۆ ئەستێرە
لە لای ئێمە هێشتا کوێرە
چونکە هێشتا ئەبێ شاعیر هەڵبواسرێ
ناوی مارکس
خۆبەکوشت دانی گیڤارا
لە یادداشتی
پێشمەرگەیەکدا نەنووسرێ
***
شۆڕش لە لای نەوەی ئەم سەردەمە
خودایە
سەرەتایە
لە دایکبوونی بڕوایە
هەڵگیرسانی چرایە
بەخوێن سەندنی هیوایە
بەرزکردنەوەی ئاڵایە
***
بەڵام کوا خودا
کوا سەرەتا
کوانێ بڕوا
کوانێ چرا
کوانێ هیوا
کوانێ ئاڵا
***
ئەی چاوی نۆ ساڵەی خۆری ئاواتی کورد

مژدەی نیگای سەرفرازیمان لێت ئەوێ

ئەی دڵی چوار لەتکراوی خەباتی کورد
چەپکە ئاڵای سەربەخۆیمان لێت ئەوێ
ئەی بارانی گڕ و خوێنی سەنگەری کورد
سێبەری باخی قوربانیمان لێت ئەوێ
ئەی تفەنگی بیر و دەنگی ڕابەری کورد
کوردستان و مرۆڤی کوردمان لێت ئەوێ
ڕقی ڕەهێڵە و شۆڕشی تۆمان ئەوێ
لە خۆماندا
دێڕ دێڕ لە شیعرەکانماندا
تۆمان ئەوێ
وەک چۆن شۆڕش پەڵەی خوێنی
لافاوێکی سووری ئەوێ
ئێمەش ئاوا تۆمان ئەوێ
****
ئەمانەوێ
سێدارەکانی ئەم شارە
ببنە تفەنگ
شەهیدەکانی ئەم شارە
ببنە شیعر
ببن بە دەنگ
ئەمانەوێ
وشەی مەنگی تابلۆی بێ ڕەنگ
ببێتە زەنگ
ئەمانەوێ باوە گوڕگوڕ
بماندات‌ێ ئاڵا و شیعر

مارتی ١٩٧٢

سەرچاوە:
(١) گۆڤاری ڕوانگە، ژمارە (١)، ساڵی ١٩٧١، ل ٥٢ – ٥٦.
(٢) گۆڤاری ڕوانگە، ژمارە (٢)، ساڵی ١٩٧١، ل ٦ – ٩.
(٣) گۆڤاری ڕوانگە، ژمارە (٣)، ساڵی ١٩٧٢، ل ٦ – ١٣.